

Din ve Bilim
Muş Alparslan Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi Dergisi

Din ve Bilim – Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi
Region and Science - Journal of Muş Alparslan University Faculty of Islamic Sciences
e-ISSN: 2667-7717 Aralık/December 2024, 7(2): 267-282

İlahiyat Fakültesi Öğrencilerine Göre Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Etkinlik Gerçekleştirme Sıklıkları

(Bu çalışma “Öğrencilere Göre İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Etkinlik Gerçekleştirme Yeterlikleri” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.)

Frequency of In-Class Instructional Activities by Instructors According to Faculty of Theology Students

(This study was brought out from the master's thesis titled "Competence of Faculty of Theology Instructors in Carrying Out Classroom Instructional Activities According to Students".)

Nurcan SÜLEYMANOĞLU

Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Eğitimi Ana Bilim Dalı/
PhD Student, Inonu University, Social Sciences Institute, Department of Religious Education
Malatya/Türkiye
mem.dicle@gmail.com
ORCID: [0000-0003-2542-0231](https://orcid.org/0000-0003-2542-0231)

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 31Ekim / October 2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 25 Aralık/December 2024

Yayın Tarihi / Date Published: 31 Aralık/December 2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December

DOI: <https://doi.org/10.47145/dinbil.1576946>

Atıf / Citation: Süleymanoğlu, Nurcan. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerine Göre Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Etkinlik Gerçekleştirme Sıklıkları”. *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 7/2 (Aralık 2024): 267-282.

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism was detected.

web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dinbil> | **mailto:** dinbil@alparslan.edu.tr

Published by Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi / Muş Alparslan University, Faculty of Islamic Sciences, Muş, 49250 Turkey.

Öz

İlahiyat fakültelerinin, Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) ve Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı kurumlara nitelikli eğitim elemanı yetiştirmek gibi önemli bir misyonu bulunmaktadır. Son yıllarda ilahiyat fakültelerinin sayısında hızlı bir artış meydana gelmiştir. İlahiyat fakültesi sayılarındaki bu artış, fakültelerin farklı alanlarda problemler ile karşılaşmalarına neden olmuştur. İlahiyat fakültelerinin karşılaştıkları problemlerden biri, eğitimdeki kalite problemidir. İlahiyat fakültelerinde kaliteli eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmek öğretim elemanlarının sorumluluğundadır. Öğretim elemanlarının sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için mesleklerinin gerektirdiği yeterlik alanlarına sahip olmaları gerekmektedir. Ancak ilahiyat fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının belirli bir akademik unvana sahip olmaları yeterli görülmektedir. Öğretim elemanları, sınıf içi öğretimsel etkinlikleri de kapsayan pedagojik yeterlik açısından değerlendirilmemektedir. Eğitim-öğretim sürecinin etkinliğini artıran farklı değişkenler bulunmaktadır. Sınıf içi öğretimsel etkinlikler, öğretim sürecini olumlu etkileyen değişkenler arasında kabul edilmektedir. Sınıf içi öğretimsel etkinlikler dikkat çekme, hedeften haberdar etme, önbilgileri hatırlatma, pekiştirme, etkin katılımı sağlama, ipuçları verme, dönüt düzeltme ve sonuç etkinliklerinden oluşmaktadır. Öğretim elemanlarının etkili bir öğretim gerçekleştirmeleri için bu etkinlikleri gerçekleştirme yeterliğine sahip olmaları gerekmektedir. İlahiyat fakültesi öğretim elemanlarının sahip olması gereken yeterlikler ile ilgili yapılan literatür incelemesinde, herhangi bir pedagojik yeterlik şartına rastlanmamaktadır. Öğretim elemanları fakültelerde yerleştirilirken öncelikle alan bilgisine sahip olmaları dikkate alınmaktadır. Genel kültür bilgileri lisansüstü sınavlar ile ölçülürken öğretimsel etkinlik gerçekleştirme yeterlikleri dikkate alınmamaktadır. Öğretim elemanlarının öğretimsel yeterlik açısından değerlendirilmemesi eğitimdeki kalite probleminin sebepleri arasında sayılmaktadır. Dolayısıyla öğretim elemanlarının öğretimsel yeterlik açısından değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı, öğretim elemanlarının öğrenciler tarafından sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıkları açısından değerlendirilmesidir. Yapılacak bu değerlendirme ile öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlikleri gerçekleştirme düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Son yıllarda ilahiyat fakülteleri ve ilahiyat fakültelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının sorunları ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Yapılan incelemelerde öğretim elemanlarının pedagoji yeterlikleri, derslere hazırlanma süreçleri ve derslerde materyal kullanma becerileri gibi birçok konuda değerlendirildiği görülmektedir. Ancak öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıkları açısından değerlendirilmediği görülmektedir. Bu, çalışmanın alandaki boşluğu doldurması açısından önemi göstermektedir. Araştırmada nicel yöntemin tarama deseninden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu, uygun örneklem modeline göre seçilen İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde örgün öğrenim görmekte olan 604 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada “Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışları” adlı veri toplama aracı kullanılmıştır. Veriler SPSS 26 istatistiksel veri analiz paket programında çözümlenmiştir. Verilerin analizi için yüzdeler, ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistik formüllerinden yararlanılmıştır. Veriler analiz edilirken ölçme aracının alt boyutlarına normallik testi uygulanmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin ikili karşılaştırması için t Testi uygulanmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerin ikili karşılaştırması için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Analizlerde öğrenci görüşlerinin cinsiyet ve öğrenim türü değişkenleri açısından anlamlı düzeyde farklı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinliklerden haberdar etme etkinliğini orta düzeyde gerçekleştirdikleri, ön koşullu öğrenmeler sağlama, ipucu verme, derslere etkin katılımı sağlama, pekiştirme, dönüt düzeltme ve sonuç etkinliklerini ise düşük düzeyde gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin öğretim elemanlarını sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklığı açısından yeterli düzeyde görmedikleri sonucuna varılabilir. Bu araştırmada elde edilen sonuçların, din eğitimi alanında yapılacak çalışmalara veri sağlayarak katkı sunması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, İlahiyat Fakültesi, İlahiyat Fakültesi Öğrencileri, Öğretim Elemanı, Öğretimsel Etkinlikler

Abstract

Theology faculties have an important mission to train qualified teaching staff for institutions affiliated with the Presidency of Religious Affairs (DİB) and the Ministry of National Education (MEB). In recent years, there has been a rapid increase in the number of theology faculties. Along with this increase in their numbers, theology faculties have encountered problems in different areas. One of the problems theology faculties faces is the quality problem in education. It is the responsibility of the teaching staff to carry out

quality educational activities in theology faculties. For the teaching staff to fulfill their obligations, they must have all the competence areas in which they can carry out educational activities. However, it is considered sufficient for the teaching staff employed in theology faculties to have a certain academic title. Teaching staff are not evaluated in terms of pedagogical competence, which also includes in-class educational activities. Different variables increase the effectiveness of the educational process. In-class educational activities are accepted as variables that positively affect the educational process. The most important in-class instructional activities are listed as drawing attention, informing about the target, reminding prior knowledge, giving reinforcement, ensuring active participation, giving hints, feedback correction and result activities. For teaching staff to carry out effective teaching, they must be competent to carry out these activities. In the law and literature review conducted regarding the competencies that teaching staff working in theology faculties must have, no pedagogical competence requirement is encountered. Their field knowledge is primarily considered. While general cultural knowledge is measured with postgraduate exams, their competence to perform instructional activities is not considered. The fact that teaching staff are not evaluated in terms of instructional competence is considered among the reasons for the quality problem in education. Therefore, it is important to evaluate teaching staff in terms of instructional competence. The research aims to evaluate teaching staff in terms of the frequency of students performing in-class instructional activities. This evaluation is aimed at determining the level of teaching staff performing in-class instructional activities. In recent years, studies on the problems of theology faculties and academic staff working in theology faculties have been examined. In the examinations, it is seen that the academic staff are evaluated in many subjects such as their pedagogical competence, preparation processes for lessons and material usage skills in lessons. However, it is seen that the academic staff are not evaluated in terms of their frequency of performing in-class educational activities. This shows the importance of the study in terms of filling this gap in the field. The quantitative method was used in the research by using the scanning design. The sample group of the research consists of 604 students receiving formal education at Inonu University Faculty of Divinity and Dicle University Faculty of Divinity, selected according to the appropriate sampling model. The data collection tool called "In-Class Educational Behaviors of University Academic Staff" was used in the research. The data were analyzed in the SPSS 26 statistical data analysis package program. Descriptive statistical formulas such as percentage, mean and standard deviation were used for the analysis of the data. While analyzing the data, normality tests were applied to all sub-dimensions of the measurement tool. A T-test was applied for a pairwise comparison of data showing normal distribution. The Mann-Whitney U Test was applied for pairwise comparison of data that did not show normal distribution. In the analyses, it was determined that the student opinions were significantly different in terms of gender and type of education variables. It was also observed that the lecturers carried out the activity of informing the students about the in-class educational activities at a medium level and carried out the activities of providing prerequisite learning, giving hints, ensuring active participation in the lessons, giving reinforcement, feedback correction and conclusion at a low level. Based on these findings, it can be concluded that students do not see their instructors as sufficient regarding the frequency of in-class instructional activities. It is hoped that the results obtained in this study will contribute to studies in the field of religious education by providing data.

Keywords: Religious Education, Faculty of Theology, Faculty of Theology Students, Instructor, Instructional Activities,

Giriş

Ülkelerin ihtiyaç duydukları nitelikli insanlar, o ülkelerin eğitim kurumlarında yetiştirilmektedir. İnsanların belli alanlarda nitelik kazanmaları, eğitim kurumlarındaki kaliteli eğitim ile mümkün olabilmektedir. Nitelikli eğitim, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara yönelik geliştirilen eğitim politikaları ve bu politikalar doğrultusunda hazırlanan eğitim-öğretim programlarının başarısına bağlıdır. Eğitim-öğretim programlarının başarılı olabilmesi için bu programları uygulayacak olan öğretmenlerin öğretimsel etkinlikleri gerçekleştirme yeterliklerine sahip olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla eğitim kurumlarında öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren öğretmenlerin öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarının bilinmesi önem arz etmektedir.

İlahiyat fakülteleri, birçok farklı alanda mücadele etmek zorunda kalmıştır. Son yıllarda ilahiyat fakültelerinin sayılarında hızlı bir artış meydana gelmiştir. Sayılarındaki bu hızlı artış, ilahiyat fakültelerinin farklı alanlarda problemler ile karşılaşmalarına neden olmuştur. İlahiyat fakültelerinin

karşılaştıkları önemli problemlerden birinin fakülte sayısındaki artıştan kaynaklandığı düşünülen eğitimdeki kalite probleminin olduğunu söylemek mümkündür.¹ Zira YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) tarafından ilahiyat fakültelerine öğretim elemanları alınırken pedagojik yeterlik açısından değerlendirilmemekte ve yalnızca belirli bir akademik unvana sahip olmaları yeterli görülmektedir.² Öğretmenlerin *alan bilgisinde yeterlik, genel kültürde yeterlik* ve öğretimsel etkinlikleri gerçekleştirebilme becerisini de kapsayan *pedagojik yeterlik* gibi üç temel yeterlik alanına sahip olması gerekmektedir. Öğretim elemanlarının da bu yeterlik alanlarının yanı sıra *“öğrenci ve öğretmenler ile işbirliği yapabilme, öğrencilere birçok konuda rehberlik edebilme, bilgide kendini sürekli yenileyebilme”* gibi becerilere sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir.³ Dolayısıyla gerek ilahiyat fakültelerinde gerek ise diğer fakültelerde öğretim gerçekleştirecek olan öğretim elemanlarının kabul edilen bu yeterlik alanlarına sahip olmalarına dikkat edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Öğretim elemanlarının sahip olması gereken yeterliklere dair yapılan kanun ve literatür incelemelerinde öğretim elemanlarının istihdam edilirken öncelikle alan bilgisine sahip olmalarına dikkat edildiği görülmektedir. Öğretim elemanlarının genel kültür bilgisindeki yeterliklerinin lisansüstü sınavlar ile ölçüldüğü ve sınıf içi öğretimsel etkinlikleri de kapsayan pedagojik yeterlikleri açısından değerlendirilmediği görülmektedir.⁴

Öğretim elemanlarının ilahiyat fakültelerinde ve diğer yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirmiş oldukları öğretimsel etkinliklerin öğrenciler üzerindeki etkilerine dair araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalarda öğretim elemanlarının öğretimsel davranış gösterme yeterlikleri ve bu yeterliklerin öğrenciler üzerindeki etkisine dair önemli bulgular elde edilmiştir.⁵ Bu bulgulara göre öğretim elemanlarının derslerde farklı teknik ve yöntemler kullanmalarının ve etkili öğretimsel davranış göstermelerinin, öğrenciler üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır.⁶ Öğretim elemanlarının öğretimsel davranışları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretim elemanlarının öğretimsel

¹ Mustafa Köylü, “Türkiye’de Yüksek Din Öğretimi: Nicelik mi Nitelik mi?”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 35 (2013), 21-44; Adem Güneş, “İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanlarının Lisans Düzeyindeki Derslerde Yöntem ve Materyal Kullanma Durumları”, *Darulfunun İlahiyat* 29/1 (2018), 71-93; Muhammed Şevki Aydın, *Din Eğitimi Bilimi* (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019).

² Bayramalı Nazıroğlu, “İlahiyat Fakültelerinde Din Eğitimi ve Sorunları”, *Türkiye’de Din Eğitimi ve Sorunları*, ed. Mustafa Köylü (İstanbul: Dem Yayınları, 2018), 198.

³ Ahmet Koç, *Din Eğitiminde Etkili İletişim* (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2016), 66; Aydın, *Din Eğitimi Bilimi*, 384.

⁴ Yükseköğretim Kanunu (YK) *Resmî Gazete* 17506 (6.11.1981). Kanun No: 2547, md 1/141.; Hüseyin Akar Savaş Aydın, “Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri İle Öğrencilerin Akademik Motivasyonu Arasındaki İlişki”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/43 (2016),1344-1352; Akmatlı Alimbekov vd., “Üniversite Öğretim Elemanlarının Pedagojik Yeterlikler Konusunda Yaşadıkları Zorluklar ve Eğitim İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/1 (2021), 82-97.

⁵ H. Şenay Şen - Erişen Yavuz, “Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikler”, *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22/1 (2002), 99-116; Ahmet Koç, “İlahiyat Fakültesi (İlahiyat Lisans Programı) Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/25 (2003), 25-64; Mehmet Şahin, “Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 9/11 (2014), 499-515; Onur Balı, *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Öğretimsel Yeterliklerine İlişkin Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2015); Mustaf Durmuşcelebi vd., “Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Davranışlarını Gösterme Sıklığı”, *OPUS © Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 6/11 (2016), 367-386; Recep Uçar, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profili, Akademik Eğilimleri ve Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları (İnönü Üniversitesi Örneği)”, *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2017), 105-178; Ali Özenç, “Son Sınıf Öğrencilerine Göre Beklentileri Karşılama ve Mesleki Hayata Hazırlamada İlahiyat Fakültelerinde Eğitim (Dicle Üniversitesi Örneği)”, *International Journal of Kurdish Studies* 3/1 (2017), 1-30; Güneş, “İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanlarının Lisans Düzeyindeki Derslerde Yöntem ve Materyal Kullanma Durumları”; Alimbekov vd., “Üniversite Öğretim Elemanlarının Pedagojik Yeterlikler Konusunda Yaşadıkları Zorluklar ve Eğitim İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi”; Ahmet Saykal - Şafak Uluçınar Sağır, “Türkiye’de Öğretmen Yeterlikleri ve Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Araştırmaları”, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi* 7/2 (2021), 115-137.

⁶ Güneş, “İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanlarının Lisans Düzeyindeki Derslerde Yöntem ve Materyal Kullanma Durumları”, 71-93; Aydın, “Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri İle Öğrencilerin Akademik Motivasyonu Arasındaki İlişki”,1344-1352 .

davranış gösterme sıklıklarının, fakülte bölümlerinin farklı olmasından ve derslerin teorik veya pratik olmasından etkilendiği görülmektedir.⁷

İlahiyat fakültelerine dair yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretim elemanlarının öğrenciler tarafından sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıkları açısından değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Diğer fakültelele dair yapılan çalışmalarda ise Şahin'in öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel davranış göstermeleri konusunda 380 öğrenci ile betimsel bir çalışma yaptığı görülmektedir. Çalışmanın sonucunda öğretim elemanlarının araştırmaya konu olan sınıf içi öğretimsel etkinlikleri yeterli sıklıkta gerçekleştirmedikleri sonucuna varılmaktadır.⁸

Eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısında okul, sınıf ortamı, öğretmen nitelikleri ve öğrenci nitelikleri gibi birçok faktör etkili olmaktadır. Sıralanan bu faktörler arasında öğretim nitelikleri, sınıf içi öğretimsel etkinliklerini kapsamaktadır. Öğretim sürecinde öğretim niteliklerinin öğrenci başarısına önemli katkılarının olduğu kabul edilmektedir. Öğretim sürecinde öğrenci başarısını etkileyen faktörler ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar, sınıf ortamının ve sınıfta yapılan öğretim etkinliklerinin öğretim sürecinde öğrenmeyi etkileyen diğer faktörlere oranla daha önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.⁹ Öğretim etkinlikleri hedef, kapsam, öğretim yöntem ve tekniklerini de içermekte olan eğitim durumları ve öğretim etkinliklerinin başarılarını test eden değerlendirme öğeleri şeklinde sıralanmaktadır.¹⁰

Araştırmaya konu olan *dikkat çekme, hedeften haberdar etme, önbilgileri hatırlatma, etkin katılımı sağlama, ipuçları verme, pekiştirme, dönüt düzeltme ve sonuç etkinliğini düzenleme* gibi sınıf içi öğretimsel etkinlikler, eğitim-öğretim sürecinde eğitim durumları kapsamında yer almaktadır. Bu etkinlikler eğitim bilimciler tarafından öğretim sürecinde kullanılacak öğretim ilke ve yöntemlerine dair hazırlanan kaynaklarda yer almaktadır.¹¹ Bu kaynaklarda yer alan ve araştırmaya konu olan sınıf içi öğretimsel etkinliklerin eğitim-öğretim sürecinin en önemli öğeleri olarak kabul edildiğini söylemek mümkündür.¹² Dolayısıyla öğretim elemanlarının öğrenciler tarafından değerlendirilerek sınıf içi öğretimsel etkinlikleri gerçekleştirme düzeylerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın amacı, ilahiyat fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarını sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıkları açısından değerlendirilmesidir. Yapılan bu değerlendirme ile ilahiyat fakülteleri ile ilgili çalışmalara katkı sunulması, din eğitimi alanıyla ilgili eğitim politikaları geliştirilirken alan uzmanlarına veri sağlanması ve öğretim elemanlarına dönüt sağlanması hedeflenmektedir. Bu hedefler doğrultusunda araştırmanın temel problemi, ilahiyat fakültesi öğrencilerine göre öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıkları ne düzeydedir? sorusudur.

Araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

1. Öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarına dair öğrenci görüşlerinin demografik (üniversite,cinsiyet, öğrenim türü) değişkenlere göre ortalamaları hangi düzeydedir?

⁷ Durmuşşelebi vd., "Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Davranışlarını Gösterme Sıklığı"; Alimbekov vd., "Üniversite Öğretim Elemanlarının Pedagojik Yeterlikler Konusunda Yaşadıkları Zorluklar ve Eğitim İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi".

⁸ Şahin, "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)".

⁹ Benjamin S. Bloom, *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme* (Ankara: Pegem Akademi, 2016), 111-112.

¹⁰ Alipaşa Ayas, "Eğitimle İlgili Temel Kavramları", *Eğitim Bilimine Giriş*, ed. Haluk Özmen - Durmuş Ekiz (Ankara: Pegem Akademi, 2014), 10.

¹¹ Ramazan Özbek, "Öğrenme-Öğretme Süreci", *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Gürbüz Ocak (Ankara: Pegem Akademi, 2017), 172-217; Nurettin Aydın, "Eğitim Programı ve Öğretim", *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Asuman Seda Saraçoğlu - Adnan Küçüköğlü (Ankara: Pegem Akademi, 2016), 116-127.

¹² Bloom, *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, 116-127; Yasemin Acar-Çiftçi, "Gagne'nin Öğretim Durumları Modeli", *ResearchGate* (10.08.2022).

2. Öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarına dair öğrenci görüşleri, demografik bilgileri açısından farklılaşmakta mıdır?

1. Yöntem

Araştırma tarama deseni ile modellenmiştir. Olay ve olgular araştırılırken herangi bir müdahaleye girilmeden kendi koşulları içerisinde tanımlanarak betimlendiği tarama deseni “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modeli”¹³ şeklinde tanımlanmaktadır. Bu özellikler, tarama modelinin tercih edilmesinin nedenlerindedir.

1.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracının ilk bölümünde, araştırmacıya ait bilgiler ile öğrencilere dair demografik bilgilere yönelik anket bulunmaktadır. İkinci bölümde Şahin tarafından geliştirilen “Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışları” adlı ölçek bulunmaktadır.¹⁴ Ölçek sekiz alt bölüme ayrılmaktadır. Beş seçenekli likert tipi maddeden oluşan ölçekte 46 soru bulunmaktadır. Ölçek hazırlanırken literatürden yararlanılmış ve kapsam geçerliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ölçek maddelerinin geçerlik ve güvenilirliği 380 öğrenciden elde edilen araçlar ile test edilmiştir. Veri toplama aracının geçerlik çalışması yapılırken tüm faktörler için ayrı geçerlik çalışması yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analiziyle temel faktörler belirlenmiştir. Yapılan analizlerde tüm faktörler için varyans açıklama düzeyinin %30’un üstünde olduğu görülmüştür. Faktörlerin güvenilirlik katsayıları şu şekildedir: dikkat çekme (DÇ) 0,76; hedeften haberdar etme (HHE) 0,87; önbilgileri hatırlatma (ÖH) 0,83; ipuçları verme (İV) 0,90; etkin katılımı sağlama (EKS) 0,87; pekiştireç verme (PV) 0,91; dönüt düzeltme (DD) 0,89 ve sonuç etkinliği düzenleme (SED) 0,86.¹⁵

1.2. Evren ve Örneklem

Çalışma evreni ilahiyat fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (DÜİF) ile İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde (İÜİF) örgün öğrenim görmekte olan 604 öğrenciden oluşmaktadır. Tablo 1’de örneklem grubuna ait demografik bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 1. Araştırmanın Örneklem Grubu

Üniversite	f	%	Öğrenim Türü	f	%	Cinsiyet	f	%
DÜİF	272	45,0	1. Öğretim	419	69,4	Kadın	437	72,4
İÜİF	336	55,0	2. Öğretim	185	30,6	Erkek	167	27,6

¹³ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 109–112.

¹⁴ Şahin, “Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)”, 504–505.

¹⁵ Bu çalışmada, Şahin’in geliştirdiği ve “Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında kullandığı “Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışları” ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Mehmet Şahin’den gerekli izin alınarak çalışmada kullanılmıştır.

Toplam	604	100,0	604	100,0	604	100,0
--------	-----	-------	-----	-------	-----	-------

Araştırmaya katılan örneklem grubuna ait tablo incelendiğinde araştırmının örneklem grubunun, DÜİF ile İÜİF'den örgün öğrenim görmekte olan 604 öğrenciden oluştuğu görülmektedir. DÜİF ile İÜİF'den araştırmaya katılan öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre dağılım oranları şu şekildedir: Kadın öğrenciler %72,4 (437) ve erkek öğrenciler %27,6 (167). Öğrencilerin fakülte değişkenine göre dağılım oranları şu şekildedir: İÜİF öğrencileri % 55 (336) ve DÜİF %45 (272). Öğrencilerin öğrenim türü değişkenine göre dağılımları ise şu şekildedir: Birinci öğretim %69,4 (419) ve ikinci öğretim %30,6 (185).

Nicel araştırmalarda örneklem grubunun evreni temsil geçerliliği için bazı kriterler gerekmektedir. Çalışma grubunda örneklem grubu için 2000'de 333, 2500'de 340 gibi oranlar örneklem grubunun evreni temsilinin geçerlik şartı olarak kabul edilmektedir. Bu kriterleri sağlayan örneklem grubundan alınan verilerin %95'lik güven düzeyini sağladığı kabul edilmektedir.¹⁶ Araştırmanın örneklem grubu 2380'de 604 gibi bir orana tekabül etmektedir. Örneklem grubunun çalışma evrenine olan bu oranı, örneklem grubunun evreni temsil etme geçerliğini en iyi şekilde sağladığını göstermektedir.

1.3. Etik Kurul Kararı

Çalışmanın uygulama boyutu için etik kurul onayı, İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunun altıncı oturumunun 2022/6-50 karar sayısıyla alınmıştır

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri dijital anketin ilahiyat fakültesi sınıflarında öğrencilere uygulanması ile elde edilmiştir. Uygulamadan önce öğrencilere araştırmanın amacı ve önemi ile ilgili bilgi verilerek araştırmaya yalnızca gönüllü öğrencilerin dahil olabileceği vurgulanmıştır. Veriler "SPSS 26" istatistik programından yararlanılarak çözümlenmiştir. Yapılan tüm analizlerde 0.05, hata payının üst sınırı olarak belirlenmiştir. Anket, 5 seçenekli likert tipi maddeler şeklinde hazırlanmıştır. Anket ile elde edilen verilerin ortalamaları alınırken $N=5$ için $N-1/N$ formülü kullanılarak ağırlıklı ortalamaları alınmıştır. Tüm seçenekler için 0.8 olarak belirlenen puan aralığına göre "hiçbir zaman" sıklığı 1.00-1.80 puan aralığına, "çok az" sıklığı 1.81-2.60, "ara sıra" sıklığı 2.61-3.40, "sıkça" sıklığı 3.41-4.20, "her zaman" sıklığı 4.21-5.00 puan aralıklarına göre belirlenmiştir.¹⁷ Analizlerde öğrencilere ait demografik bilgilerin betimsel analizi için *frekans*, *yüzdeler*, *standart sapma* ve *ortalama* gibi betimsel istatistik formüllerden istifade edilmiştir. Verilerin yapılacak testlere uygunluğunu belirlemek amacıyla *normallik testi* uygulanmıştır. Uygulanan normallik testinin teyidi için histogram grafiği, gövde yaprak grafikleri, normal Q-Q grafiği, eğimden arındırılmış Q-Q grafiği ve kutu grafiği gibi test grafikleri incelenmiştir. Yapılan incelemelerde veri setinin normal dağılmadığı görülmesi üzerine verilerin basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerinin Z puanı hesaplanmış ve hipotez testi (Shapiro-Wilk, Kolmogorov-Smirnov) incelenmiştir. Yapılan test incelemeleri sonucunda verilerin üniversite değişkeni için normal dağıldığı görülürken cinsiyet ile öğrenim türü değişkenlerine göre normal dağılmadığı görülmüştür. Normal dağılım göstermeyen cinsiyet ile öğrenim türü değişkenlerinin ikili karşılaştırması için Mann Whitney U testi, normal dağılım gösteren üniversite değişkenini ikili karşılaştırması için t Testinin uygulanmasına karar verilmiştir.

¹⁶ Robert V. Krejcie - Daryle W. Morgan, "Using Methods of Data Collection" 38/ (2018), 127-153; Glenn D Israel, "Determining Sample Size", *Fact Sheet PEOD*, (1992), 1-5.

¹⁷ Şahin, "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)", 505.

Bulgular

Araştırmanın bulgular bölümünde ilahiyat fakültesi öğrencilerinin üniversite, cinsiyeti ve öğrenim türü değişkenlerine göre görüşlerinin ortalamaları ve bu görüşlerin anlamlılık açısından karşılaştırmaları, tablolar halinde sunulmaktadır.

İlahiyat fakültesi öğrenci görüşlerinin üniversite, cinsiyet ve öğrenim türü değişkenlerine göre ortalamaları tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. İlahiyat Fakültesi Öğrenci Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Ağırlıklı Ortalamaları

Etkinlikler	Üniversite		Cinsiyet		Öğrenim Türü	
	İÜİF	DÜİF	K	E	1. Öğretim	2. Öğretim
DÇ	2,49	2,47	2,50	2,44	2,57	2,36
HHE	3,45	3,45	3,53	3,25	3,53	3,31
ÖH	2,87	2,93	2,93	2,82	2,95	2,77
İV	2,87	2,93	2,92	2,84	2,95	2,78
EKS	2,62	2,68	2,67	2,59	2,68	2,59
PV	2,80	2,86	2,87	2,73	2,86	2,75
DD	2,93	3,07	3,03	,90	3,04	2,89
SED	2,88	2,89	2,93	2,77	2,93	2,77

Tablo 2 incelendiğinde öğretim elemanları, dikkat çekme etkinliğini tüm değişkenlere göre çok az gerçekleştirirken hedeften haberdar etme etkinliğini ise üniversite, kadın ve birinci öğretim değişkenlerine göre sıkça gerçekleştirdikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının, hedeften haberdar etme etkinliğini erkek öğrenciler ve ikinci öğretim değişkenlerine göre ise ara sıra gerçekleştirdikleri görülmektedir. Tablodaki analiz sonuçları üniversite, cinsiyet ve birinci öğretim değişkenlerine göre incelendiğinde öğretim elemanlarının önbilgileri hatırlatma, ipuçları verme, etkin katılımı sağlama, pekiştireç verme, dönüt düzeltme ve sonuç etkinliklerini düzenleme etkinliklerini ara sıra gerçekleştirdikleri görülürken etkin katılımı sağlamayı ikinci öğretim değişkenine göre çok az gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Tablo 3’te ilahiyat fakültesi öğrencilerinin, üniversite değişkeni açısından verdikleri cevapların karşılaştırılması amacıyla yapılan t Testinin analiz sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 3. İlahiyat Fakültesi Öğrenci Görüşlerinin Üniversite Değişkeni Açısından t Testi ile Karşılaştırılması

Etkinlikler	Üniversite	N	\bar{x}	SS	t Testi		
					t	Sd	P
DÇ	DÜİF	272	2,47	,80	,254	542,579	,800*

	İÜİF	332	2,49	,70			
HHE	DÜİF	272	3,45	,96	,016	560,168	,987*
	İÜİF	332	3,45	,89			
ÖH	DÜİF	272	2,93	,98	-,776	560,765	,438*
	İÜİF	332	2,87	,90			
İV	DÜİF	272	2,93	1,03	-,769	602	,442*
	İÜİF	332	2,87	,97			
EKS	DÜİF	272	2,68	1,02	-,702	602	,483*
	İÜİF	332	2,62	,96			
PV	DÜİF	272	2,86	1,05	-,745	602	457*
	İÜİF	332	2,80	,99			
DD	DÜİF	272	3,07	1,04	-1,588	602	,113*
	İÜİF	332	2,93	,97			
SED	DÜİF	272	2,89	1,012	-,066	602	,948*
	İÜİF	332	2,88	,933			

*p>0,05 **p<0,05

Tablo 3'teki analiz sonuçları incelendiğinde, öğrencilerinin üniversite değişkenine göre verdikleri cevaplarda dikkat çekme [t=,254; p>0,05], hedeften haberdar etme [t=,016; p>0,05], önbilgileri hatırlatma [t=-,776; p>0,05], ipuçları verme [t=-,769; p>0,05], etkin katılımı sağlama [t=-,702; p>0,05], pekiştireç verme [t=-,745; p>0,05], dönüt düzeltme [t=-1,588; p>0,05] ve sonuç etkinliği düzenleme [t=-,066; p>0,05] etkinlikleri ile ilgili öğretim elemanlarına dair görüşlerinde anlamlı bir fark çıkmadığı görülmektedir. Öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları incelendiğinde her iki üniversite değişkeni için hedeften haberdar etme etkinliği ile ilgili ortalamaların (\bar{x} = 3.45) eşit derecede yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4'te öğretim elemanlarının ilahiyat fakültesi öğrencileri tarafından cinsiyet değişkeni açısından sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinin analiz sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 4. İlahiyat Fakültesi Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Mann-Whitney U Testi ile Karşılaştırılması

Etkinlikler	Cinsiyet	N	SO	ST	U	Z	P	R
	K	437	307,44	134351,50				
DÇ	E	167	289,57	48358,50	34330,500	-1,128	,259	-,45
	Toplam	167						

HHE	K	437	317,34	138677,50	30004,500	-3,389	,001	-,13
	E	167	263,67	44032,50				
	Toplam	604						
ÖH	K	437	308,97	135022,00	33660,000	-1,478	,139	-,60
	E	167	285,56	47688,00				
	Toplam	167						
İV	K	437	306,96	134143,50	34538,500	-1,019	,308	-,41
	E	167	290,82	48566,50				
	Toplam	167						
EKS	K	437	306,69	134023,00	34659,000	-,955	,339	-,38
	E	167	291,54	48687,00				
	Toplam	604						
PV	K	437	310,46	135670,50	33011,500	-1,819	,069	-,74
	E	167	281,67	47039,50				
	Toplam	604						
DD	K	437	309,05	47655,00	33627,000	-1,495	,135	-,60
	E	167	285,36	47655,00				
	Toplam	604						
SES	K	437	310,32	135609,00	33073,000	-1,783	,075	-,72
	E	167	282,04	47101,00				
	Toplam	604						

Tablo 4'teki Mann Whitney U testi analiz sonuçları incelendiğinde ilahiyat fakültesi öğrencilerinin hedeften haberdar etme ($U=30004,500$; $p<0.5$) etkinliğinin, öğretim elemanları tarafından gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinde, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre öğretim elemanları kadın öğrenciler ($\bar{x}=317,34$), tarafından hedeften haberdar etme etkinliğini gerçekleştirme sıklıklarında erkek öğrencilere oranla ($\bar{x}=263,67$) daha başarılı görülmektedir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin dikkat çekme ($U=34330,500$; $p>0.5$), önbilgileri hatırlatma ($U=33660,000$; $p>0.5$), ipuçları verme ($U=34538,500$; $p>0.5$), etkin katılımı sağlama ($U=34659,000$; $p>0.5$), pekiştirme verme ($U=33011,500$; $p>0.5$), dönüt düzeltme ($U=33627,000$; $p>0.5$) ve sonuç etkinliği düzenleme ($U=33073,000$; $p>0.5$) etkinliklerinin öğretim elemanları tarafından gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinde, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 5'te ilahiyat fakültesi öğrencilerinin öğrenim türü değişkenine göre verdikleri cevapların karşılaştırılması amacıyla yapılan analiz sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 5. İlahiyat Fakültesi Öğrenci Görüşlerinin Öğrenim Türü Değişkeni Açısından Mann-Whitney U Testi ile Karşılaştırılması

Etkinlikler	Öğrenim Türü	N	SO	ST	U	Z	P	R
DÇ	1. Öğretim	419	315,29	132105,50	33399,500	-2,717	,007	-,11

	2. Öğretim	185	273,54	50604,50				
	Toplam	604						
	1. Öğretim	419	314,19	131644,50				
HHE	2. Öğretim	185	276,03	51065,50	33860,500	-2,483	,013	-,10
	Toplam	604						
	1. Öğretim	419	313,23	131242,00				
ÖH	2. Öğretim	185	278,21	51468,00	34263,000	-2,278	,023	-,92
	Toplam	604						
	1. Öğretim	419	310,85	130245,50				
İV	2. Öğretim	185	283,59	52464,50	35259,500	-1,772	,076	-,72
	Toplam	604						
	1. Öğretim	419	306,75	128527,50				
EKS	2. Öğretim	185	292,88	54182,50	36977,500	-,901	,367	-,77
	Toplam	604						
	1. Öğretim	419	308,09	129088,00				
PV	2. Öğretim	185	289,85	53622,00	36417,000	-1,187	,235	-,48
	Toplam	604						
	1. Öğretim	419	310,45	130079,50				
DD	2. Öğretim	185	284,49	52630,50	35425,500	-1,689	,091	-,68
	Toplam	604						
	1. Öğretim	419	311,81	130650,00				
SED	2. Öğretim	185	281,41	52060,00	34855,000	-1,977	,048	-,80
	Toplam	604						

Tablo 5'teki analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin öğretim türü değişkeni açısından öğretim elemanlarının; dikkat çekme ($U=33399,500$; $p<0.5$), hedeften haberdar etme ($U=33860,500$; $p<0.5$), önbilgileri hatırlatma ($U=34263,000$; $p>0.5$), sonuç etkinliğini düzenleme ($34855,000$; $p<0.5$) etkinliklerini gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinde, anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre birinci öğretim öğrencileri, öğretim elemanlarını dikkat çekme ($\bar{x}=315,29$), hedeften haberdar etme ($\bar{x}=314,19$), önbilgileri hatırlatma ($\bar{x}=313,23$) ve sonuç etkinliğini düzenleme ($\bar{x}=313,23$) etkinliklerinde ikinci öğretim öğrencilerine oranla daha başarılı görmektedir. Öğrencilerin öğretim türü değişkeni

açısından ipuçları verme ($U=35259,500$; $p>0.5$), etkin katılım sağlama ($U=36977,500$; $p>0.5$), pekiştireç verme ($U=36417,000$; $p>0.5$), dönüt düzeltme ($35425,500$; $p>0.5$) etkinliğini gerçekleştirme sıklıkları ile ilgili öğretim elemanlarına dair görüşlerinde ise anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlahiyat fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinliği gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinin ortalamaları incelenmiştir. İncelemede öğretim elemanlarının *dikkat çekme* etkinliğini tüm değişkenlere göre *çok az*, *hedeften haberdar etme* etkinliğini ise üniversite, kadın ve birinci öğretim değişkenine göre *sıkça* gerçekleştirdiği görülmektedir. Hedeften haberdar etme etkinliği ile ilgili sonuç Şahin'in yapmış olduğu araştırma ile örtüşmektedir.¹⁸ Dikkat çekme ile hedeften haberdar etme etkinlikleri, öğrencilerin derse ilgilerini çekmek ve ders hakkında meraklarını uyandırmak için dersin giriş kısmında düzenlenen iki önemli etkinlik olarak kabul edilmektedir.¹⁹ Dersin giriş kısmında öğrencilerin derse dikkatlerinin çekilmesi ve derse karşı meraklarının uyandırılması ile öğrenciler için kalıcı öğrenmeler sağlanabileceğini söylemek mümkündür. Diğer etkinliklere incelendiğinde öğretim elemanları, *hedeften haberdar etme* etkinliğini erkek öğrenciler ve ikinci öğretim değişkenine göre *ara sıra* gerçekleştirmektedir. Öğrencilere göre öğretim elemanları üniversite, cinsiyet ve birinci öğretim değişkenleri açısından *önbilgileri hatırlatma*, *ipuçları verme*, *etkin katılımı sağlama*, *pekiştireç verme*, *dönüt düzeltme* ve *sonuç etkinliklerini düzenleme* etkinliklerini *ara sıra* gerçekleştirmektedir. Etkin katılımı sağlama etkinliğini ise ikinci öğretim değişkenine göre *çok az* gerçekleştirmektedir. Güneş'in ilahiyat fakültesi öğretim elemanlarının derslerde materyal kullanmalarına dair yapmış olduğu çalışmanın sonuçları, öğretim elemanlarının öğretimsel etkinlik gerçekleştirme yeterlikleri açısından araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.²⁰ Eğitim sürecinde okul, sınıf ortamı, öğretmenlerin sahip oldukları yetkinlikler ve öğretim nitelikleri gibi faktörler, öğrenci başarısını etkileyen önemli etkenler olarak kabul edilmektedir. Boolom yapılan araştırmalarda okul, sınıf ortamı ve öğretmen niteliklerinin eğitim-öğretim sürecinde %5'lik bir etkiye sahip olduğunun tespit edildiğini ifade etmektedir. Ayrıca sınıf içi öğretimsel etkinlikleri de kapsayan öğretim niteliklerinin öğrenci başarısına etkisinin önemli olduğunu belirtmektedir.²¹ Bu, öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlikleri gerçekleştirebilme sıklıklarının önemini ortaya koymaktadır.

Üniversite değişkenine göre öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarına dair öğrenci görüşlerinde anlamlı bir fark görülmemektedir. Tüm etkinlikler incelendiğinde öğrencilerin öğretim elemanlarının dikkat çekme etkinliğini gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinde İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri lehine az da olsa bir fark olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerine oranla, öğretim elemanlarını sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarında daha az başarılı gördüklerini söylemek mümkündür. Bulgular incelendiğinde her iki üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarını hedeften haberdar etme etkinliğini gerçekleştirme sıklığında eşit derecede başarılı buldukları görülmektedir. Bu bulgular Şahin'in yapmış olduğu araştırma sonucu ile örtüşmektedir.²² Hedeften haberdar etme etkinliğinin gerçekleştirilmesi konusunda her iki araştırma sonucunun aynı çıkması, öğretim elemanlarının hedeften haberdar etme etkinliğini gerçekleştirme sıklığı açısından benzer yetkinliklere sahip olduklarını göstermektedir. Hedeften haberdar etme etkinliği, öğrencinin derse karşı güdülenmesini sağlayan önemli bir etkinlik olarak kabul edilmektedir.²³ Dolayısıyla bu etkinliğin ortalamasının yüksek çıkmasının önemli bir bulgu

¹⁸ Şahin, "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)", 507.

¹⁹ Ahmet Eskicumalı, "Öğrenme-Öğretme Modelleri", *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Asuman Seda Saraçoğlu - Adnan Küçüköğlü (Ankara: Pegem Akademi, 2016), 134.

²⁰ Güneş, "İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanlarının Lisans Düzeyindeki Derslerde Yöntem ve Materyal Kullanma Durumları".

²¹ Bloom, *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, 111-112.

²² Şahin, "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)", 507.

²³ Eskicumalı, "Öğrenme-Öğretme Modelleri", 134.

olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan analizler incelendiğinde İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarını sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarında Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerine oranla daha az başarılı gördükleri sonucuna varılabilir. Öğrencilerin üniversite deışkenine göre öğretim elemanlarını başarılı gördükleri etkinlik sınıf içi öğretimsel etkinliklerden Dicle Üniversite İlahiyat Fakültesi öğrencileri lehine dönüt düzeltme etkinliğidir. Öğrenme sürecinde öğretmen ile öğrenci arasında önemli bir ekileşim unsuru sayılan dönüt düzeltme etkinliği, öğrenme eksiklerinin giderilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.²⁴ Öğretim elemanlarının öğretmenlik davranışlarını göstermeleri ile ilgili çalışmalar incelendiğinde öğretim elemanlarının önemli bir oranının (%40) dönüt düzeltme etkinliğini gerçekleştiremediği görülmektedir.²⁵ Dönüt düzeltme etkinliğinin öğrencilere öğrenme eksikliklerinin bildirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması için hayati bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Zira kendilerine eksik öğrenmeleri ile ilgili dönüt verilen öğrencilerin, öğrenme açısından eksik oldukları noktalarda yeni çalışma stratejilerini geliştirme olanağını bulabilecek ve bu stratejiler ile öğrenme eksikliklerini de tamamlama fırsatı elde edebileceklerdir.²⁶

İlahiyat fakültesi öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından görüşlerinin karşılaştırılma sonuçları incelendiğinde yalnızca hedeften haberdar etme etkinliğini gerçekleştirme sıklıklarında kadın öğrenciler lehine anlamlı bir fark çıkmaktadır. Buna göre kadın öğrenciler hedeften haberdar etme etkinliğini gerçekleştirme sıklıklarında öğretim elemanlarını başarıyla görürken erkek öğrenciler öğretim elemanlarını hedeften haberdar etme etkinliğinde kadın öğrencilere oranla daha az başarılı görmektedir. Bu sonuç, Şahin'in öğrenci görüşlerine başvurarak yapmış olduğu çalışma ile cinsiyet değişkeni açısından çelişmektedir. Öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından öğretim elemanlarının öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıkları ile ilgili görüşlerinde hedeften haberdar etme etkinliği dışındaki tüm etkinliklerde anlamlı bir fark çıkmamaktadır. Şahin'in yapmış olduğu çalışmanın sonucu araştırmada çıkan bu sonuç ile örtüşmektedir.²⁷ Bulgular detaylı incelendiğinde öğretim elemanlarının tüm sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarında kadın öğrenciler tarafından erkek öğrencilere oranla az bir farkla daha başarılı görüldükleri söylenebilir.

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin öğrenim türü değişkeni açısından görüşleri incelendiğinde dikkat çekme, hedeften haberdar etme önbilgileri hatırlatma ve sonuç etinliklerini gerçekleştirme sıklıkları açısından öğrenci görüşlerinde anlamlı farklar çıktığı görülmektedir. Buna göre birinci öğretim öğrencileri öğretim elemanlarını, dikkat çekme, hedeften haberdar etme, önbilgileri hatırlatma ve sonuç etkinliklerini gerçekleştirme sıklıklarında ikinci öğretim öğrencilerine oranla daha başarılı görmektedir. Bu sonuçlar Balı'nın öğretim elemanlarının yeterliliklerine dair yaptığı çalışma ile bazı noktalarda örtüşmektedir.²⁸ Balı'nın yaptığı çalışmada öğrencilerin öğretim elemanlarının öğretim yeterliliklerine dair görüşlerinde öğrenim türü değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamakla beraber öğrenciler, öğretim elemanlarını öğretimsel yetkinlik açısından yetersiz görmektedir. Öğrencilerin öğrenim türü değişkeni açısından öğretim elemanlarının etkin katılımı sağlama, ipuçları verme ve dönüt düzeltme etkinliklerini gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinde anlamlı bir fark çıkmadığı görülmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ilahiyat fakültesi öğrencileri, öğretim elemanlarını sınıf içi öğretimsel etkinliklerden olan *hedeften haberdar etme* etkinliğini gerçekleştirme sıklığı konusunda yetkin görmektedir. Öğrenciler öğretim elemanlarını hedeften haberdar etme dışındaki tüm etkinlikleri gerçekleştirme sıklıklarında yetkin görmemektedir. Elde edilen sonuçlar Şahin'in öğretim elemanlarının öğretimsel davranışlarının incelenmesine dair yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile

²⁴ Bloom, *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, 125.

²⁵ Mustaf Durmuşçelebi, "Dünden Bugüne Öğretim Üyelerinin Öğretmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi", *Turkish Studies* 12/17 (2017), 155-178.

²⁶ Eskicumalı, "Öğrenme-Öğretme Modelleri", 125-126.

²⁷ Şahin, "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)", 507-510.

²⁸ Balı, *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Öğretimsel Yeterliliklerine İlişkin Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*, 68.

örtüşmektedir.²⁹ İlahiyat fakültesi öğrencilerinin üniversite değişkeni açısından, öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarına dair görüşlerinde anlamlı bir fark çıkmamaktadır. Öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim türü değişkenlerine göre bazı etkinliklere dair görüşlerinde, anlamlı farklar ortaya çıkmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğretim elemanlarının öğrenciler tarafından sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıkları açısından yeterli görülmediği sonucuna ulaşılabilir. Araştırmada elde edilen sonuçların, ilahiyat fakültesi öğretim elemanlarına dönüt sağlaması ve din eğitimi alanında yapılacak çalışmalara veri sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sonuçlar daha önce ilahiyat fakülteleri öğretim elemanlarının öğretimsel etkinlik gerçekleştirme yeterlikleri ile ilgili yapılan çalışmalar ile birçok açıdan örtüşmektedir. Zira ilahiyat fakültelerindeki öğretim elemanlarına yönelik yapılan başka çalışmalarda öğrencilerin, öğretim elemanlarını pedagojik yeterlilik alanına giren birçok yetkinlik alanında yetersiz gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.³⁰ Diğer fakültelerde öğretim elemanlarının pedagojik yeterlik alanına giren yetkinlikler hakkında yapılan çalışmalarda da, öğrencilerin öğretim elemanlarını öğretimsel etkinlikler gerçekleştirme açısından yetkin kabul etmediği sonucuna varılmıştır.³¹ Evran, Acar ve arkadaşlarının³² 117 öğretim elemanı ile yaptıkları bir çalışmada öğretim elemanlarının dersi planlama, sınıf yönetimi, zaman yönetimi, öğretimsel etkinlik gerçekleştirme, teknolojiyi kullanma, ölçme ve değerlendirme gibi pek çok alanda eğitim görme ihtiyacı duydukları sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar, üniversitelerde eğitim-öğretim faaliyetlerinden sorumlu olan öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlikleri de kapsayan pedagojik açıdan yetkinlik kazanmalarının gerekliliğini göstermesi açısından önemlidir.

Öğretim elemanlarının ilahiyat fakültelerinde etkili eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmelerine yönelik önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. İlahiyat fakültelerinde istihdam edilecek öğretim elemanlarının diğer yeterlik alanlarının yanı sıra sınıf içi öğretimsel etkinlikleri de kapsayan pedagojik yetkinlik açısından yeterlikleri dikkate alınabilir.
2. İlahiyat fakültelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel etkinlik gerçekleştirme sıklıklarını etkileyen faktörlerin tespiti için ayrıntılı çalışmalar yapılabilir.
3. İlahiyat fakültesi öğrenci görüşlerinde cinsiyet ve öğrenim türü değişkenleri açısından ortaya çıkan anlamlı farkların nedenleri araştırılabilir.
4. İlahiyat fakültelerinde eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmekte olan ve herhangi bir pedagojik formasyona sahip olmayan öğretim elemanlarına pedagojik yetkinlik kazandırabilecek eğitim programları düzenlenebilir.

Kaynakça

Acar-Çiftçi, Yasemin. "Gagne'nin Öretim Durumları Modeli". *ResearchGate*. Erişim 10.08. 2022.

²⁹ Şahin, "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)", 499-515.

³⁰ Koç, "İlahiyat Fakültesi (İlahiyat Lisans Programı) Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri"; Uçar, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profili, Akademik Eğilimleri ve Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları (İnönü Üniversitesi Örneği)"; Özenç, "Son Sınıf Öğrencilerine Göre Beklentileri Karşılama ve Mesleki Hayata Hazırlamada İlahiyat Fakültelerinde Eğitim (Dicle Üniversitesi Örneği)"; Güneş, "İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanlarının Lisans Düzeyindeki Derslerde Yöntem ve Materyal Kullanma Durumları"; Mehmet Ali Kirman - Rıdvan Demir, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları: Mustafa Kemal Üniversitesi Örneği", *ANTAKİYAT/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2018), 1-21.

³¹ Şen - Erişen Yavuz, "Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri"; Şahin, "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)"; Balı, *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Öğretimsel Yeterliklerine İlişkin Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*; Aydın - Akar, "Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri İle Öğrencilerin Akademik Motivasyonu Arasındaki İlişki"; Durmuşçelebi vd., "Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Davranışlarını Gösterme Sıklığı"; Alimbekov vd., "Üniversite Öğretim Elemanlarının Pedagojik Yeterlikler Konusunda Yaşadıkları Zorluklar ve Eğitim İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi".

³² Evran Acar vd., "Öğretim Elemanlarının Pedagojik Formasyon İhtiyacı", *İconte* (2010).1028-1040

<https://www.researchgate.net>

- Alimbekov, Akmatkali vd. “Üniversite Öğretim Elemanlarının Pedagojik Yeterlikler Konusunda Yaşadıkları Zorluklar ve Eğitim İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/1 (2021), 82–97. <https://doi.org/10.33206/mjss.751968>
- Ayas, Alipaşa. “Eğitimle İlgili Temel Kavramları”. *Eğitim Bilimine Giriş*. ed. Haluk Özmen - Durmuş Ekiz. Ankara: Pege Akademi, 2. Basım., 2014.
- Aydın, Hüseyin Akar Savaş. “Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri İle Öğrencilerin Akademik Motivasyonu Arasındaki İlişki”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/43 (2016), 1344-1352.
- Aydın, Muhammed Şevki. *Din Eğitimi Bilimi*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019.
- Aydiner, Nurettin. “Eğitim Programı ve Öğretim”. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. ed. Asuman Seda Saraçoğlu - Adnan Küçüköğlü. Ankara: Pegem Akademi, 2. Basım., 2016.
- Balı, Onur. *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Öğretimsel Yeterliklerine İlişkin Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Entitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015. <https://tez.yok.gov.tr>
- Bloom, Benjamin S. *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi, 3. Basım., 2016.
- Durmuşçelebi, Mustaf. “Dünden Bugüne Öğretim Üyelerinin Öğretmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi”. *Turkish Studies* 12/17 (2017), 155–178.
- Durmuşçelebi, Mustaf vd. “Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Davranışlarını Gösterme Sıklığı”. *OPUS © Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*- 6/11 (2016), 367-386.
- Eskicumalı, Ahmet. “Öğrenme-Öğretme Modelleri”. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. ed. Asuman Seda Saraçoğlu - Adnan Küçüköğlü. Ankara: Pegem Akademi, 2. Basım., 2016.
- Evrar Acar, Filiz vd. “Öğretim Elemanlarının Pedagojik Formasyon İhtiyacı”. 2010. t: <https://www.researchgate.net/publication/353236767> Son Erişim 10.03.2023
- Güneş, Adem. “İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanlarının Lisans Düzeyindeki Derslerde Yöntem ve Materyal Kullanma Durumları”. *Darulfunun İlahiyat* 29/1 (2018), 71–93. <https://doi.org/10.26650/di.2018.29.1.0003>
- Israel, Glenn D. “Determining Sample Size”. *Fact Sheet PEOD*, 1–5.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları, 36. Basım., 2020.
- Kirman, Mehmet Ali - Demir, Rıdvan. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları: Mustafa Kemal Üniversitesi Örneği”. *ANTAKİYAT/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2018), 1–21. <https://dergipark.org.tr/en/pub/antakiyat/issue/40370/450322>
- Koç, Ahmet. *Din Eğitiminde Etkili İletişim*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2016.
- Koç, Ahmet. “İlahiyat Fakültesi (İlahiyat Lisans Programı) Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/25 (2003), 25–64. <https://doi.org/10.15370/muifd.39209>
- Köylü, Mustafa. “Türkiye’de Yüksek Din Öğretimi: Nicelik mi Nitelik mi?” *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 35/ (2013), 21–44.
- Krejcie, Robert V. - Morgen, Daryle W. “Using Methods of Data Collection” 38/ (2018), 127–153. <https://doi.org/10.1891/9780826138446.0006>
- Nazıroğlu, Bayramali. “İlahiyat Fakültelerinde Din Eğitimi ve Sorunları”. *Türkiye’de Din Eğitimi ve Sorunları*. ed. Mustafa Köylü. 169–208. İstanbul: Dem Yayınları, 2018.

- Özbek, Ramazan. "Öğrenme-Öğretme Süreci". *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. ed. Gürbüz Ocak. 172-217. Ankara: Pegem Akademi, 2. Basım., 2017. <https://doi.org/10.14527/9786053189886>
- Özenç, Ali. "Son Sınıf Öğrencilerine Göre Beklentileri Karşılama ve Mesleki Hayata Hazırlamada İlahiyat Fakültelerinde Eğitim (Dicle Üniversitesi Örneği)". *International Journal of Kurdish Studies* 3/1 (2017), 1-30. <https://doi.org/10.21600/ijoks.288954>
- Şahin, Mehmet. "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)". *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 9/11 (2014), 499-515.
- Saykal, Ahmet - Uluçınar Sağır, Şafak. "Türkiye' de Öğretmen Yeterlikleri ve Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Araştırmaları". *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi* 7/2 (2021), 115-137.
- Şen, H. Şenay - Erişen Yavuz. "Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikler". *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22/1 (2002), 99-116.
- Uçar, Recep. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profili, Akademik Eğilimleri ve Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları (İnönü Üniversitesi Örneği)". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2017), 105-178. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ifd/issue/32024/546280>
- YK. Yükseköğretim Kanunu (Kanun No: 2547). *Resmi Gazete* 17506 (6.11.1981). Erişim 10.08.2022. <https://www.mevzuat.gov.tr> ›